

JUGOVZHODNA REGIJA

Povzetki intervjujev ter fokusne skupine s predstavniki podpornih institucij in visokotehnoloških podjetij v okviru aplikativnega projekta »Lokalna in regionalna razvojna jedra«

INT-1/JVR

Respondent ocenjuje, da v JV regiji obstaja razvojni potencial, saj ima ta regija nekaj izjemnih podjetij, ki so po vseh kriterijih visokotehnološka. Pri tem poudarja pomen industrijske tradicije kot tudi kritične mase strokovnjakov. Vloga GZDB je v povezovanju podjetniških zamisli v prostoru, pri čemer so najbolj prisotni na začetku (organizacija sestankov, posvetov, odpiranje debat). V okviru GZDB so z namenom pospeševanja pretoka znanja organizirali sekcije (kakovost, inovativnost, okolje, energija, informatika), kjer se združujejo strokovnjaki in izmenjujejo znanja z različnih področij. V sekcije se vključujejo tudi vse sfere šolstva (od osnovne šole naprej). Stiki s predstavniki lokalnih oblasti so, manj je sodelovanja s civilnimi organizacijami. Z vidika GZDB je pomembna tudi tekmovalnost, ki motivira inovatorje. Po mnenju respondenta, v JV regiji inovacije imajo. GZDB pripisuje vlogo pomembnega kreativnega akterja v prostoru. Omenja tudi URS. Uspešnost pridobivanja evropskih sredstev ocenjuje ambivalentno in sicer manj uspešno na nivoju regije in bolj uspešno na nivoju posameznih podjetij. Poleg Razvojne agencije in lokalne skupnosti, ki skrbita za evropske projekte, respondent predlaga tudi ustanovitev podjetja (-ij) - (prostora na trgu je dovolj), ki bi skrbelo za razpise oz. prijave na projekte. GZDB je aktivna v smeri izobraževanja za prijavo projektov. Vloga akademske sfere je, po mnenju respondenta, v podpiranju gospodarskih družb (»sama po sebi akademska sfera nič ne prinese«). Zato se od novoustanovljenih visokošolskih institucij pričakuje izvajanje programov, ki bodo v pomoč industriji. Glede vloge države je respondent precej nevtralen. Poudari, da mora država določene stvari podpirati, obenem pa se zaveda pomembnosti pobud, ki nastajajo v regiji. Zgolj čakanje na državno pomoč ni realna opcija. Respondent izraža optimizem glede razvoja JV regije, saj je polno podjetij z odličnimi rezultati. Kot kriterij navaja tudi podatek, da je JV regija vodilna po dodani vrednosti na zaposlenega v Sloveniji. Respondent zagovarja odlične

šole, kjer bo le malo študentov, ki pa bodo dosegali odlične rezultate. Zagotavljanje minimalnega števila študentov zgolj zato, da neka šola preživi, je dolgoročno zgrešeno.

INT-2/JVR

Vloga in pomen podpornih institucij

Respondent priznava pomembno vlogo pri razvoju in napredku regije tako podpornim institucijam kot tudi gospodarstvu. Pri čemer pa težišče razvoja in napredka regije locira z ustanovitvijo univerze, in jo označuje kot »temeljno točko« akumulacije teoretičnega ter praktičnega znanja. Slednje naj bi univerzi zagotavljalo izobraževalno pozicijo in pozicijo nosilca novih znanj in inovacij. Legitimnost univerze v okolju respondent pojasnjuje iz zgodovinskega konteksta z ustanovitvijo novomeške gimnazije. Gimnazijo Novo mesto je 8. avgusta 1746 ustanovila Marija Terezija in *»...če so že v starodavni davnini še nazaj vedeli, da je univerza ključnega pomena za karkoli, verjetno to še vedno velja. Mi ne moremo biti zdaj bolj pametni kot pred 1000 ali 2000 leti. Mi moramo slediti [tem]vzorom...«*. Pri čemer respondent opozarja, da za uspešno opravljanje funkcije ni pomembna velikost univerze, temveč predvsem njena zmožnost adaptacije potrebam okolja (*»elastičnost«*), nenehno sledenje novostim in usmerjena v uporabo novih tehnologij ter novih tehnoloških znanj. Misel zaključí s *»Svet bo živel samo zaradi novih spoznanj, zaradi tehnologij, ki jih je več in več in več. To je recimo biotehnologija, genska medicina, gensko inženirstvo, farmacija/.../Tukaj v Novem mestu imamo te pogoje. Krka po svojem razvoju presega vse te tovarne na tem koncu Slovenije oz. Evrope«*.

Povezanost institucij in podjetij

Sodelovanje med podpornimi institucijami, s poudarkom na univerzi v procesu nastajanja, in podjetij oz. gospodarstvom se naj bi vršilo na osnovi dvosmernega pretoka znanj. Izhajajoč iz tega konteksta se zopet izpostavi pomen oz. nujnost univerze, ki naj bi bila tesno vpeta v obstoječe industrijske panoge v regiji. Respondent navaja, da v širši okolici delujejo številna velika in majhna visokotehnološka podjetja, ki detektirajo

pomanjkanje strokovnega znanja v regiji. Posredna posledica le-tega je aktivno vključevanje teh podjetij pri oblikovanju študijskih programov. Prvi takšen primer je bila ustanovitev Fakultete za informacijske študije. Podobno sodelovanje med podpornimi institucijami in gospodarstvom se trenutno vrši v procesu ustanavljanja Fakultete za industrijski inženiring, kjer naj bi nastopal kot vodilni predstavnik gospodarske sfere podjetje Revoz.

Intenziteta stikov z lokalnimi in regionalnimi predstavniki oblasti

Respondent intenziteto stikov s predstavniki lokalne oblasti, predvsem novomeškim županom, ocenjuje kot kontinuirano in konstantno. S strani predstavnikov lokalne oblasti je po mnenju respondenta moč zaznati odobravanje in zavzemanje za razvoj oz. napredek regije na področju visokega šolstva. Vendar je za učinkovit razvoj regije nujno potrebna tudi participacija in medsebojno tesno sodelovanje drugih akterjev - številnih intelektualcev v regiji. Predstavnik vključen v raziskavo izpostavlja ključna dejavnika, ki pa zavirata intenziteto sodelovanja med podpornimi institucijami, gospodarstvom in predstavniki lokalne oblasti (prvič) neenotnost stališč oz. prepričanj med »intelektualci«
glede nadaljnjega razvoja regije in posledično temu (drugič) neprepričljivo delovanje v lokalnem prostoru ter (tretjič) nizka izobrazbena struktura zaposlenih na MO Novo mesto in javnih zavodih. Slednje respondent zaznava kot vzrok za nizko stopnjo prepoznavanja in razumevanja pomena izobraževalne dejavnosti, ki ga le-ta ima za napredek regije.

Vloga države pri spodbujanju regionalnih razvojnih jeder

Vloga države pri spodbujanju razvoja jugovzhodne regije je po mnenju respondenta zelo slaba. Odnos države do posameznih regij označuje kot »mačehovski«, ki deluje po principu centralizacije. Svoje stališče poda oziroma utemeljuje na (konkretnem) primeru distribucije finančnih virov za Centre odličnosti *»Značilen je ta primer, ki je mene razburil, da smo dobili 80 milijonov € evropskega denarja za centre odličnosti in /.../ ministrstvo /.../ je dalo denar samo devetim centrom odličnosti v Ljubljani. Mariboru, Kranju ali Novemu mestu pa nič. To samo v roke pripadnikom, politično izbranim«*. Prav tako se »mačehovski«
odnos države, do razvoja jugovzhodne regije, zrcali v skopem (so)financiranju izgradnje Univerzitetnega kampusa oz. z umikom (že) zagotovljenih

zagonskih sredstev ter pri zaviranju postopkov akreditacije novih fakultet.

Ocena zmožnosti regije za inovativni preboj

Jugovzhodna regija ima po mnenju respondenta številne možnosti za inovativen preboj, ki jih predvsem identificira znotraj farmacevtske (tovarna Krka) in avtomobilske industrije. Nekoliko manj pa prepozna potencial za inovativni preboj regije v razvojnih centrih oz. pred časom ustanovljenim inkubatorjem. Problematičnost inkubatorja se po mnenju respondenta zrcali v tem, da *»ni zaživel tako kot bi moral«* oziroma da ne deluje v skladu s svojim primarnim namenom – organizaciji (grozdenju) manjših podjetij katerih osnovna dejavnost naj bi bila usmerjena v raziskave. K temu dodaja še podatek, da je jugovzhodna regija *»podhranjena«* s številom registriranih raziskovalcev, saj v *»Sloveniji imamo 13.000 raziskovalcev, na Dolenjskem pa 349. Nič, blazno malo«*. Poleg omenjenega respondent med zaviralne dejavnike inovativnega preboja regije dodaja še: 1) problematičnost transferja znanja med akademsko in gospodarsko sfero, katerega izvor je pomanjkljiva zaščita ali celo nezaščitenost patentnih/inovativnih idej, 2) majhno število raziskovalnih organizacij ali laboratorijev in 3) umanjkanje jasne strategije razvoja regije ter 4) sodelovanja med ključnimi akterji.

Identifikacija ključnih akterjev potrebnih za razvoj in inovativni preboj regije

Med ključne akterje v Jugovzhodni regiji respondent prepozna GZDBK in URS Novo mesto, vendar slednjega v predrugačeni vlogi pri čemer pojasnjuje *»Saj ste lahko pridni kot ste, toda ne morete nič narediti. Tehnično lahko naredite elaborat, potem vam bodo pa v Ljubljani našli milijon napak in elaborat zaničevali. Tako kot so tega nazadnje/.../ In to je nagajanje naprednim idejam«*. Po prepričanju respondenta morajo akterji, ki bodo spodbujali razvoj in inovativen preboj regije posedovati znanje, izkušnje in vizijo. Pri tem naj bi šlo za konglomerat *»starejših izkušenih in mladih ambicioznih /.../ Mladi ambiciozni hočejo samo naprej, samo grabijo denar, starejši /.../ pametno razmišljajo. Veliko so nastradali, veliko so naredili narobe, velikokrat so se opekli /.../«*. Poleg GZDBK in URS Novo mesto respondent prepozna potencialnega akterja tudi RC (Razvojnem centru), ki pa bi moral biti bolj prepoznaven in *»imeti večje kompetence«* ter predstavnike lokalne oblasti.

Ocenitev pretoka črpanja sredstev iz Evropskih skladov

Respondent ocenjuje pretoka črpanja sredstev iz Evropskih skladov tako na lokalnem/regionalnem kot tudi državnem/nacionalnem nivoju kot slabo oz. nezadostno. Ovira, ki jo pri tem izpostavi je pomanjkljivo znanje tujih jezikov, pomanjkanje ambicioznosti in zaupanja v lastno (strokovno) znanje oz. (nacionalne) samozavesti. Za izboljšanje stanja je po mnenju respondenta potrebna združitev komplementarnih sil podjetij in politike.

FOKUSNA SKUPINA (JVR)

Sodelujoči so predstavniki podporne institucije, fakultete ter treh visokotehnoloških podjetij. O sodelovanju med podjetji in univerzo povedo, da sodelovanje z visokošolskimi institucijam pride v poštev le kot neka osnova (da lahko nekdo pride k njim delat), saj imajo podjetja lasten razvoj, ki zahteva specifično znanje. Prizadevajo si za ustanovitev Fakultete za avtomobilizem. Večino potrebnega znanja podjetja dobijo na internetu ter preko izobraževanj (poslovni partnerji, mednarodno). Več povezovanja je s strani podporne institucije, ki je nastala z namenom vzpodbujanja podjetij, projektnega delovanja, detektiranja potreb po univerzitetnem kadru, inovativnosti. Projekti, ki jih vodijo so večinoma splošnega značaja (ustanavljanje/projekt podjetniškega inkubatorja in tehnološkega parka). Fokus je spodbujanje podjetniškega okolja v regiji. V osnovi sta v JV regiji vodilni kemična (farmacevtska) in avtomobilska panoga, udeleženci se zavedajo in poudarjajo pomen fokusiranja dejavnosti (panoge) v neki regiji. Menijo, da JV regija tak fokus ima. Bistvene spremembe v regiji je pred nekaj leti (2006) prinesla ustanovitev gospodarske zbornice (tudi Škofija in URS), kar je zelo pospešilo razvojne procese v JV regiji. Določen problem v regiji predstavlja tudi nizek odstotek študentov (cca 10%), ki se po končanem študiju vrnejo v regijo. Zato potekajo prizadevanja v smeri ustanavljanja specialističnih fakultet (npr. avtomobilizem) oz. nudenja kompetenc za privabljanje izobraženega kadra. V JV regiji respondenti navajajo slabše stike s predstavniki lokalnih oblasti, kar po njihovem mnenju predstavlja problem in ovira razvojne procese v regiji.

Enako je z vlogo države. V JV regiji si želijo, da bi delovali čim bolj neodvisno. Posebej se to nanaša na poseganje države oz. univerze v podeljevanje akademskih nazivov (sistematično oviranje postopkov) ter politiko pri evropskih razpisih za projekte (birokratizacija, drobljenje sredstev). Respondenti JV regije očitajo državi (vladi, ministrstvu) pomanjkanje konsenza (fokusa) o tem, katere dejavnosti (panoge) je smiselno podpreti. Bistvenega pomena za razvoj regije je po mnenju respondentov, *»...da je okolje odprto, da se da komunicirat, da ni vsake tri mesece nekaj drugače, da ni sistem tak kot se zмениš, ampak da so standardni operativni postopki, ki se jih držimo vsi in veljajo za vse enako...«*. Sicer respondenti dokaj pozitivno ocenjujejo razvojne trende v JV regiji, menijo da obstaja nek potencial za tehnološki preboj, obstajajo kadri (krog ljudi), ki je odprt in krepi povezave. Razvojne tendence v regiji bi bilo treba nadgraditi še z ambicioznim vodstvom občine oz. županom. Manjka namreč neko krovno povezovanje lokalnih skupnosti (kar med drugim nakazuje tudi na infrastrukturno (npr. avtocestna povezava z Belo krajino) podhranjenost kljub močnim regionalnim gospodarskim akterjem).